

Bijlage 13B

Publieke voorziening van private goederen

De overheid intervenueert in vele landen ook in het aanbod van goederen zoals gezondheidszorg, onderwijs en cultuur. Meestal wordt het aanbod ervan sterk gesubsidieerd en soms neemt de overheid zelfs de productie in handen. Denk bijvoorbeeld aan het onderwijs in overheidsinstellingen.

Het gaat hier om uitsluitbare goederen en dus niet om zuivere publieke goederen. In vele gevallen is ook de marginale kostprijs van extra consumenten verschillend van nul. In dat geval hebben we zelfs te maken met private goederen. De gezondheidszorg en het uitlenen van boeken door bibliotheken zijn hiervan typische voorbeelden. Waarom zou de overheid het aanbod van private goederen dan niet aan het privé-initiatief overlaten?

Voor de meeste vormen van overheidsinterventie kunnen diverse redenen worden aangehaald. Zo hebben onderwijs en gezondheidszorg wellicht externe effecten. Wanneer een individu productiever wordt omdat hij langer studeert, kan dat ook aan anderen ten goede komen, bijvoorbeeld door kennisoverdracht. Wanneer iemand zich laat inenten, kan hij ook de anderen niet meer besmetten. Ook verdelingsoverwegingen, die in hoofdstuk 14 aan bod komen, worden vaak aangehaald. Men kan immers argumenteren dat iedereen, ook de minder begoeden, recht heeft op voldoende gezondheidszorg en onderwijs. Vooral dat laatste zal beschouwd worden als een essentiële component van een gelijkekansenbeleid.

Toch kan men zich bij vele van deze voorbeelden de vraag stellen waarom de overheid niet rechtstreeks inkomenssteun geeft, in plaats van in te grijpen in het aanbod van specifieke private goederen. Om deze overheidsinterventie te rechtvaardigen, moeten we aanvaarden dat het gaat om zogenaamde verdienstengoederen ('merit goods'). Dat betekent dat de overheid de consumptie van deze goederen speciaal moet stimuleren, omdat de consumenten er spontaan te weinig belang aan hechten. We gaan dan in tegen het principe van de consumentensoevereiniteit. De idee van verdienstengoederen is bij economen dan ook omstreden en sommigen vinden zelfs dat deze vorm van overheidsinterventie de welvaart eerder verlaagt dan verhoogt.